

DYSLEXI

UTREDNING
HANDLEDNING
UTBILDNING

Vi utreder också
DYSKALKYLI och SPRÅKSTÖRNING

Vi har demonstrationer och **KURSER I OLIKA DATAPROGRAM**,
som talsyntes med skanning, rättstavningsprogram och
ordprediktion, minnestöd, samt digitala ordböcker.

LOGOPEDBYRÅN
HILL AB

Kyrkbacksgatan 13, 722 15 Västerås
Tel 021-13 94 55, 070-546 11 46

Vad är dyslexi?

Dyslexi eller specifika läs- och skrivsvårigheter, F81.0 Specifika lässvårigheter/Dyslexi (detta innefattar även skrivsvårigheter), är ett språkbiologiskt funktionshinder som yttrar sig i läsning och skrivning. Grundproblemet är att uppfatta språkets små byggstenar (ljuden). Konsekvensen blir svårigheter med att uppnå flytande, automatiserad läsning. Som vuxen har man ofta lärt sig läsa, men har svårt att minnas det man läst. Svårigheter att stava förekommer alltid.

Det är vanligt att personer med dyslexi också har närliggande problem som till exempel svagt auditivt arbetsminne, vilket gör att man har svårt att lära sig saker utantill, såsom multiplikationstabeller, omvandlingar, koder. Svårigheter att snabbt finna orden när man ska berätta kan också förekomma.

Hur vanligt är dyslexi?

Ungefär 25 % av alla barn som börjar skolan får svårigheter när läs- och skrivinläringen påbörjas. Det kan till exempel bero på generella språkliga problem, annat modersmål, dålig undervisning, svårigheter med koncentration, svag begåvning eller dyslexi.

Av dessa 25 % är det ungefär en tredjedel där orsaken är dyslexi, det vill säga 5-8 % av befolkningen. Dyslexi finns med all säkerhet på alla språk. Det är fler pojkar än flickor som diagnostiseras, men forskarna vet att det beror på att flickorna är tysta och utmärker sig mindre samt har lättare att kompensera för sina svårigheter.

I skolan kan svårigheterna vara uppenbara och påverka många ämnen, till exempel engelska och matematik. Som vuxen kanske problemen är mindre tydliga, men kan trots detta innebära betydande svårigheter i arbetslivet.

Är dyslexi ärftligt?

Det är klart att det finns en ärftlig komponent i dyslexi. Det finns ofta fler i samma släkt som har diagnosen. Man ärver inte själv dyslexin, utan man ärver genetiska anlag för att utveckla dyslexi. Tidig upptäckt och diagnos samt rätt typ av träning är avgörande för hur läs- och skrivförmågan utvecklas och om man kan överbygga sina svårigheter genom att få rätt stöd från föräldrar och skola.

Hur tidigt kan man upptäcka svårigheterna?

När sätts diagnosen?

Läsinlärningen börjar med den tidiga språkutvecklingen. Vi har därför metoder att redan före skolstart upptäcka barn i riskzonen för dyslexi. I förskolan är ett sådant tecken tal- och språkförsening, i förskoleklass att ha svårigheter med språklekar, till exempel rim och ramsor samt att lyssna efter rätt ljud. Att tidigt kartlägga svårigheter leder till att rätt träning och stimulans kan sättas in för att förebygga svårigheter.

Vi på Logopedbyrån kan göra kartläggningar redan i förskoleåren, men diagnos sätts tidigas i årskurs 2-3. Vi samarbetar med skolan, som oftast står för utredningskostnaden. Vi välkomnar att få pedagogiska underlag därifrån.

Ju tidigare diagnosen ställs, desto lättare blir det för både omgivning och individ att få insikt om vad som är rätt åtgärd, hitta strategier samt inte minst behålla och utveckla en god självkänsla hos individen.

Som vuxen kan du själv söka oss för utredning eller via din arbetsgivare, som brukar stå för utredningskostnaden om du varit fast ansatt i ett år.

Som orolig förälder kan du själv söka oss.

Att få diagnos innebär att speciell hänsyn kommer att kunna tas vid betygssättning.

Har dyslexi med begåvning att göra?

Nej, dyslexi finns på alla begåvningsnivåer. Det finns många intelligenta människor som har svårt att läsa samtidigt som det finns utvecklingsstörda som har extremt svårt att läsa, trots att begåvningshindren inte är så stora.

Ju mer begåvad du är desto bättre strategier finner du som underlättar, men som också kan göra att din dyslexi inte upptäcks.

Kan man bota eller träna bort dyslexi?

Nej, men alla kan bli bättre och med rätt träning och hjälpmedel kan personer med dyslexi finna även andra inlärningssätt, så att läs- och skrivsvårigheterna inte längre innebär något hinder att skaffa sig kunskap.

Med alla de kompensatoriska dataprogram som idag finns, behöver dyslexi inte längre vara ett funktionshinder.

Vem ställer dyslexidiagnos?

Rätten att utreda bör skiljas från rätten att diagnostisera. Medicinska diagnoser får bara ställas av medicinskt utbildad och legitimerad personal. I dag i Sverige är det främst logopedier, men det finns även psykologer med vidareutbildning som ibland ställer diagnos. Pedagoger kan utreda läs- och skrivsvårigheter och därefter ställa en pedagogisk diagnos. Vi välkomnar samarbete för bästa resultat.

Själva ordet diagnos är inte skyddat och används därför även i skolans värld, men betyder inte detsamma som diagnosen dyslexi i dess medicinska bemärkelse.

En dyslexidiagnos innebär att man tar ställning till att det är ett bestående funktionshinder, d v s är något man har med sig hela livet, även om själva förmågan givetvis utvecklas hela tiden.

Vad innehåller vår dyslexiutredning?

Utredningen är en omfattande kartläggning av många olika förmågor – inte bara läs- och skrivförmåga. Vi kartlägger språklig förmåga, visuell och auditiv förmåga, språklig och fonologisk medvetenhet, arbetsminne m m. Vi letar efter styrkor och svagheter.

Ibland rekommenderar vi att ytterligare utredningar bör göras, t ex psykologutredning eller att annan expertis kopplas in.

Åtgärder i studiesituationen

När det har konstaterats att en elev har läs- och skrivsvårigheter, är skolan enligt skollagen skyldig att ge särskilt stöd. Detta kan se olika ut men handlar såväl om klassrumssituationen som specifik träning.

Våra kartläggningar och utredningar ligger till grund för att åtgärdsprogram utarbetas, vilket också är en rättighet enligt skollagen.

Vi utfärdar också Högskoleintyg och Körkortsintyg.

Ett kompensatoriskt arbetssätt ska läras in tidigt – redan under de allra första skolåren. Man bör redan då få tillgång till kompenserande datorprogram i skolan, såsom talsyntes, t ex Claro Read, Vital. Datorn kan läsa upp allt som finns där inklusive att texter kan skannas in för uppläsning. Det finns rättstavningsprogram på svenska och engelska, Stava Rex, Spell Right, utvecklade för personer med läs- och skrivsvårigheter, samt digitala ordböcker och ordprediktionsprogram Saida.

Vid högre studier, till exempel universitet, finns väl utvecklade rutiner och metoder att tillmötesgå dyslektiker samt datorer och andra hjälpmedel betraktas då som en självklarhet.

Vilken träningsmetod är bäst?

Många olika träningsmetoder finns, men språkljusbaserade metoder har visat sig fungera bäst för elever med dyslexi. Intensivträning under tidiga skolår verkar ge särskilt goda resultat. Att använda flera sinnen samtidigt är också att rekommendera.

Rätt stöd är att parallellt med träningen redan tidigt arbeta med kompensatoriska hjälpmedel. Med en egen bärbar dator med alla de olika programvaror som dyslektiker behöver, har det visat sig att både läsningen och stavningen utvecklas.

I vuxenlivet ser givetvis träningen delvis annorlunda ut, beroende på om man vill ägna tid åt ominläring eller vill arbeta med kompenationer och hjälpmedel, eller både och.

Åtgärder i arbetslivet

Med hjälp av en utredning och ett dyslexiintyg av logoped, är det möjligt att få arbetsplatsanpassningar med de olika datorhjälpmedel individen behöver. Vi har då i utredningen tittat på svårigheter och styrkor i förhållande till situationen på arbetsplatsen.

Vi kan på [Logopedbyrån](#), i samarbete med företaget ITAKT, erbjuda helhetslösningar; utredning, utprovning av hjälpmedel, arbetsplatsanpassning. Det ingår då att vi ger dig utbildning i de program vi föreslagit och där Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen står för kostnaden.

HÄR KAN DU LÄSA MER OM DYSLEXI

FMLS, Förbundet funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter,
www.fmls.nu.

Föräldraföreningen för Dyslektiska Barn, till exempel LÄSK-projektet,
www.fdb.nu.

Svenska Dyslexiföreningen, www.ki.se/dyslexi.

Natur och Kultur Läspocket, www.nok.se.

- Smart start vid lässvårigheter och dyslexi,
ISBN 978-97-27-72305-4.
- Alla kan lära sig läsa och skriva,
ISBN 978-91-27-72303-0.
- Konsten att läsa faktatexter,
ISBN 978-91-27-72304-7.

Vetenskapsrådet, pocketbok.

- Den hemliga koden – aktuell forskning om läsning,
ISBN 91-7307-079-3.

Dyslexi : förbannelse eller möjlighet?

: levnadsberättelser

Ulla Föhrer & Eva Magnusson

ISBN: 9789170186752

BTJ Förlag

Välkommen att besöka oss på

MÖJLIGHETSCENTRET

På Kyrkbacksgatan 13 i Västerås finns
Möjlighetscentret – en mötesplats för dig,
pedagog, elev, förälder.

Hit kan man komma för att se och få prova
samt lära sig använda olika programvaror,
både gammalt beprövat och ”det nya”.

Vad passar just dig?

MÖJLIGHETSCENTRET

är ett samarbete mellan **LOGOPEDBYRÅN** och ITAKT.

Kerstin Hill Svensson

Vill du veta mer:

www.logopedbyranhill.se

info@logopedbyranhill.se

Tel 021-13 94 55, 070-546 11 46